

เอกสารประกอบการสอน

ชุดวิชา 60729 เศรษฐศาสตร์การพัฒนาและประเด็นปัญหาเศรษฐกิจร่วมสมัย

โดย ผศ. ดร.อดิเรก วัชรพัฒนกุล

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

คำนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจและการจัดการเมืองอย่างยั่งยืนในยุคปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญในหลายมิติ ทั้งในด้านการคอร์รัปชันที่เป็นอุปสรรคต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการขยายตัวของเมืองที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้เกิดความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ชุดเอกสารการสอนชุดนี้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการต่อต้านการคอร์รัปชันกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงการริเริ่มเมืองอัจฉริยะซึ่งเป็นแนวทางใหม่ที่นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน เนื้อหาของเอกสารนี้แบ่งออกเป็นสองประเด็นหลัก ประเด็นแรก คือ การวิเคราะห์ผลกระทบของการคอร์รัปชันต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและมาตรการต่อต้านการคอร์รัปชันที่นำมาใช้ ซึ่งรวบรวมมุมมองจากงานวิจัยหลายชิ้นเพื่อนำเสนอแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการลดการคอร์รัปชันและส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเด็นที่สองเน้นถึงการริเริ่มเมืองอัจฉริยะซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเมือง และตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาเมืองที่ยั่งยืน โดยครอบคลุมการใช้เทคโนโลยีในหลากหลายมิติ เช่น การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับปรุงระบบขนส่ง และการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน

ประเด็นที่ 1 ประสิทธิภาพของมาตรการต่อต้านการคอร์รัปชันต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ

การคอร์รัปชันเป็นการใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายมาเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการบริหารจัดการที่ดี การคอร์รัปชันทำให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นไปได้ยาก การลงทุนลดลง และความเหลื่อมล้ำในสังคมเพิ่มขึ้น มาตรการต่อต้านการคอร์รัปชันจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เนื้อหาในส่วนนี้นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างการคอร์รัปชันและการเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงการวิเคราะห์ประสิทธิผลของมาตรการต่อต้านการคอร์รัปชันในการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่ได้จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 48 งานในช่วงเวลา ระหว่าง ค.ศ. 2000 – 2024

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการคอร์รัปชันและผลกระทบทางเศรษฐกิจ

การคอร์รัปชันมีลักษณะหลากหลาย เช่น การให้สินบน การยักยอก การเล่นพวก และการฉ้อโกง ซึ่งล้วนเป็นการบั่นทอนกฎหมาย ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียม และขัดขวางการเติบโตทางเศรษฐกิจ การคอร์รัปชันมีผลกระทบทั้งในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง จากมุมมองทางเศรษฐกิจ การคอร์รัปชันทำให้ตลาดขาดประสิทธิภาพ ต้นทุนการทำธุรกิจสูงขึ้น และการลงทุนลดลง นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสังคม ทรัพยากรสาธารณะที่ควรจะใช้เพื่อการศึกษา สุขภาพ และโครงสร้างพื้นฐาน ถูกเบี่ยงเบนไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม

ทฤษฎีการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ทฤษฎีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานี้มีหลากหลาย ทฤษฎีการเติบโตแบบคลาสสิก เน้นที่การสะสมทุน การใช้แรงงาน และทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่ทฤษฎีการเติบโตแบบนีโอคลาสสิก เช่น แบบจำลองโซโลว์-สวาน (Solow-Swan) เน้นไปที่การพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเติบโตในระยะยาว ส่วนทฤษฎีการเติบโตภายใน (Endogenous Growth Theory) มองว่า การวิจัยและพัฒนา การศึกษา และนวัตกรรม เป็นปัจจัยหลักที่ผลักดันการเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

มาตรการต่อต้านคอร์รัปชันและผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ

มาตรการต่อต้านการคอร์รัปชันประกอบไปด้วยการสร้างกรอบกฎหมายและสถาบันที่แข็งแกร่ง เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความรับผิดชอบในองค์กรของรัฐ การใช้ระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Government) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการลดการคอร์รัปชันโดยทำให้กระบวนการต่าง ๆ โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างประเทศยังมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับการคอร์รัปชัน โดยการแบ่งปันแนวทางปฏิบัติที่ดีระหว่างประเทศ รูปที่ 1 แสดงประเด็นการคอร์รัปชัน การเติบโตทางเศรษฐกิจ และกลยุทธ์ในช่วงปี 2000-2024

Figure 1 ประเด็นการคอร์รัปชัน การเติบโตทางเศรษฐกิจ และกลยุทธ์ในช่วงปี 2000-2024

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

มาตรการต่อต้านคอร์รัปชันที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วย การเสริมสร้างกรอบกฎหมายที่เข้มแข็ง และมีความเป็นอิสระทางสถาบัน นอกจากนี้ การปฏิรูปทางเศรษฐกิจ เช่น การลดกฎระเบียบที่ไม่จำเป็น และการเพิ่มประสิทธิภาพของตลาด จะช่วยลดโอกาสการเกิดการคอร์รัปชัน และยังแนะนำการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการภาครัฐเพื่อลดการทุจริตในกระบวนการทำงาน สุดท้าย ความร่วมมือระหว่างประเทศสามารถส่งเสริมการพัฒนาแนวทางที่รอบด้านในการต่อต้านการคอร์รัปชัน

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการคอร์รัปชัน การเติบโตทางเศรษฐกิจ และมาตรการต่อต้านการคอร์รัปชันนั้นซับซ้อน การคอร์รัปชันทำให้ต้นทุนการทำธุรกิจสูงขึ้น ลดการลงทุน และบิดเบือนการใช้จ่ายสาธารณะ ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจชะงักงัน ข้อค้นพบจากการทบทวนอย่างเป็นระบบนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกรอบกฎหมายที่แข็งแกร่ง การปฏิรูปทางเศรษฐกิจ การใช้เทคโนโลยี และความร่วมมือระหว่างประเทศในการลดการคอร์รัปชันและส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ประเด็นที่ 2 การริเริ่มเมืองอัจฉริยะและการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

การขยายตัวอย่างรวดเร็วของเมืองทั่วโลกก่อให้เกิดทั้งความท้าทายและโอกาสในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน เพื่อจัดการทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน และกิจกรรมของมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ เมืองอัจฉริยะหรือ

Smart City ถือเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูง โดยนำเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IoT) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ และแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนมาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเมืองและคุณภาพชีวิตของประชากร อีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เมืองอัจฉริยะมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการแก้ปัญหาด้วยข้อมูลเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชากร ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การริเริ่มเมืองอัจฉริยะได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางเนื่องจากการพัฒนาเมืองและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว เมืองอัจฉริยะมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเมือง และส่งเสริมความยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การใช้เซ็นเซอร์เก็บข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อจัดการทรัพยากรและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเก็บข้อมูลจากประชาชน อุปกรณ์ อาคาร และส่วนอื่น ๆ ของเมือง ข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปประมวลผลและวิเคราะห์เพื่อการจัดการจราจร ระบบขนส่ง โรงไฟฟ้า เครือข่ายน้ำประปา และการจัดการขยะในชุมชน การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ช่วยให้เมืองอัจฉริยะสามารถปรับปรุงการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดมลพิษ

ในช่วงปี 2013 ถึง 2017 งานวิจัยเน้นความสำคัญของการพัฒนาที่สมดุล การกำกับดูแลที่เข้มแข็ง และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ในขณะที่ช่วงปี 2018 ถึง 2021 งานวิจัยชี้ให้เห็นความก้าวหน้าทางด้านความยั่งยืนภายในเมืองอัจฉริยะ เช่น การใช้ AI และ IoT เพื่อลดการปล่อยคาร์บอนและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ส่วนในช่วงปี 2022 ถึง 2024 การวิจัยเน้นการจัดการผู้มีส่วนได้เสียและการมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้เทคโนโลยีในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการตัดสินใจโดยอิงข้อมูลเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการวางแผนเมืองที่ยั่งยืนมากขึ้น

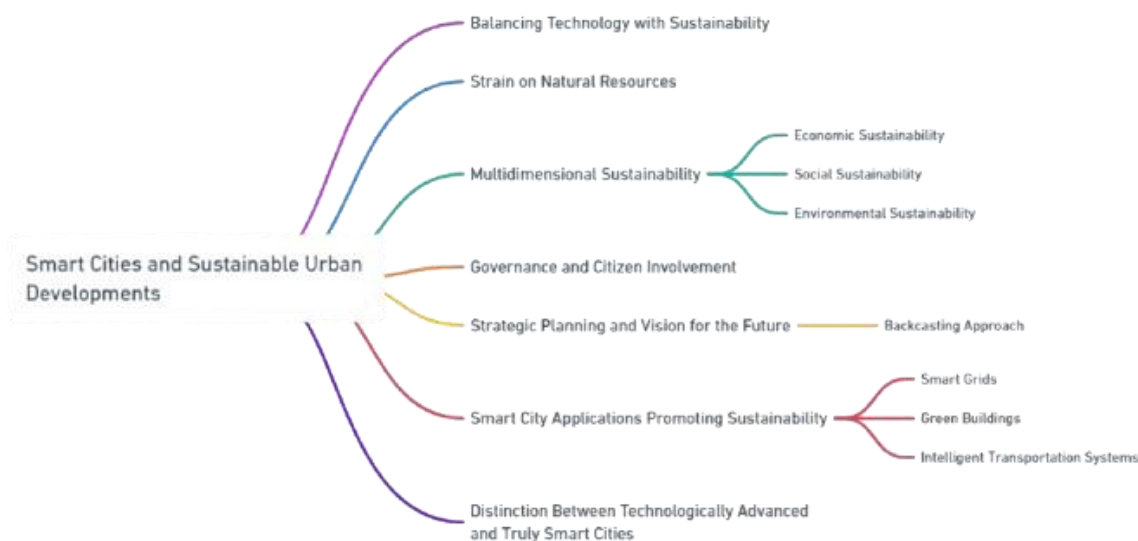

Figure 2 การริเริ่มเมืองอัจฉริยะและการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (2013-2017)

Figure 3 การริเริ่มเมืองอัจฉริยะและการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (2018-2021)

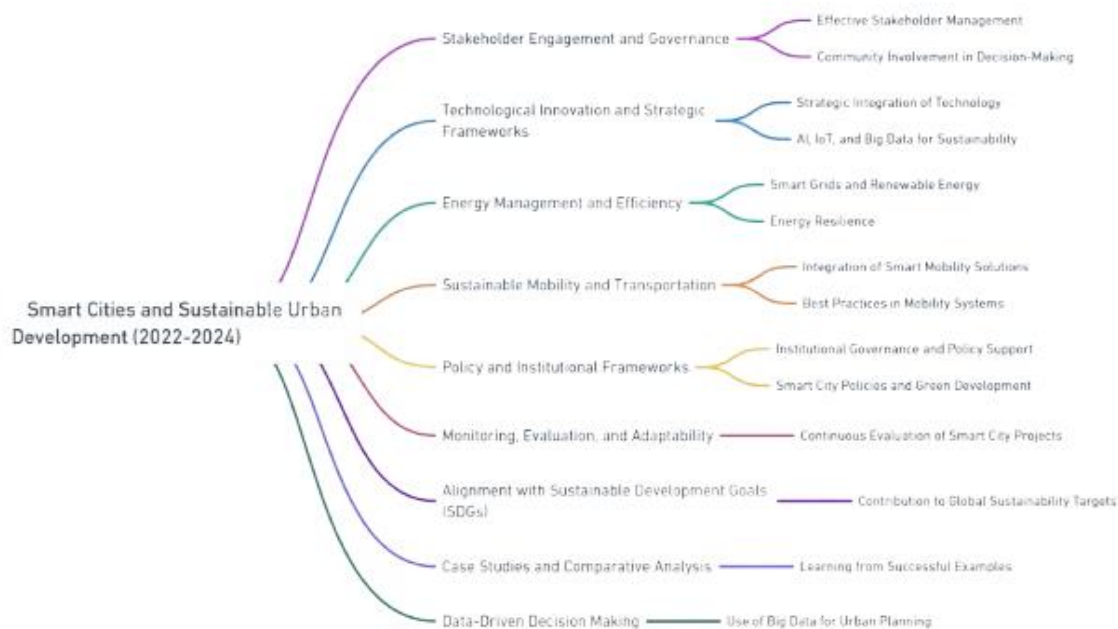

Figure 4 การริเริ่มเมืองอัจฉริยะและการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (2022-2024)

แนวทางการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน (Sustainable Urban Development: SUD) มีความสำคัญในการวางแผนและนโยบายเมืองเพื่อสร้างสมดุลระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม หลักการของ SUD มุ่งเน้นการสร้างเมืองที่น่าอยู่ มีความเสมอภาค และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคม การเข้าถึงบริการพื้นฐานอย่างเท่าเทียม การใช้พลังงานหมุนเวียน และการสร้างงานเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ทั้งนี้ SUD ต้องอาศัยการวางแผนอย่างบูรณาการและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสร้างการยอมรับในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

นโยบายและการนำไปปฏิบัติ

การกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีเมืองอัจฉริยะ รัฐบาลควรจัดตั้งองค์กรที่มีการกำกับดูแลที่ดีเพื่อสนับสนุนวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ของเมืองอัจฉริยะ นอกจากนี้ควรมีกฎระเบียบที่ครอบคลุมเพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและความมั่นคงทางไซเบอร์ อีกทั้งควรสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างทั่วถึงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนโครงการเมืองอัจฉริยะเพื่อสร้างความยั่งยืนที่แท้จริง

.....